

„Niet op sentimenteele gronden maar om utiliteitsredenen ben ik een tegenstander van de wederinvoering der doodstraf. Ik laat in 't midden de mogelijkheid van een rechterlijke dwaling; ik laat in 't midden het op zichzelf afschuwelijke feit dat men met voorbedachten rade en onder den indruk van de majesteit van het recht iemand van het leven berooft; ik laat ook terzijde dat, waar de doodstraf streng wordt toegepast, nergens vermindering van het aantal misdaden optreedt en dat de vrees voor de doodstraf verloren gaat door de illusie die de misdadiger zich maakt om toch te kunnen ontsnappen...

„Maar ik kom neer op de utiliteit. Niets is meer demoraliseerend dan de doodstraf. Voor diegenen die zwak zijn, brengt ze een toestand van prostratie in 't leven waardoor niet meer een schuldige getroffen maar een onbewuste overgeleverd wordt en voor iemand met sterkere zenuwen — en dat hebben in de regel de misdadigers — wordt het een soort van martelaarschap. Men geeft hun de gelegenheid om terug te koopen het afschuwelijke van de misdaad door den moed der boete. Het is een dwaze voldoening der ijdelheid van den misdadiger. Zóó begrijpen het ook de massa's want zij juichen den moedige toe en het wordt een traditie dat A. of B. zoo moedig is gestorven.

„Een afschuwelijker schouwspel dan dat van een onthoofding is niet te vinden. Het uitschot der menigte verzamelt zich om te kijken en de uitingen van die menigte zijn al voldoende om eene terechtstelling te maken niet tot een suprême boetedoening, maar tot een vernedering.

„Dus mist de doodstraf haar doel. Als zij afschrikwekkend moet zijn, dan behoort ze toch afgrijzen, vrees in 't leven te roepen en nu vraag ik mij af: Als iemand gesteld wordt voor dit ultimatum (gesteld dat hij redeneert): òf eenige oogenblikken van surexcitatie en eene boetedoening die misschien een vrijspraak voor zijn gemoed in zich houdt — òf wel de straf om zijn leven lang zich rekenschap te geven van zijn daad en in zijn gedachten te rectificeren wat door de verkeerde lijn van een misdaad is verdraaid... is dan het laatste niet het beste middel? De straf moet nooit zijn het wreken van de misdaad maar het in de toekomst onmogelijk maken daarvan. Door de menschen te beletten, een misdaad opnieuw te plegen, krijgt men grooter waarborg dan door het feit van hen te dooden maar hun tevens eene verheerlijking mee te geven.

„Daarom gebeurt het ook zoo dikwijls dat in die landen, waar de doodstraf bestaat, door de clementie van den vorst de misdadiger wordt vrijgesproken en dan zou ik zeggen: Is het niet veel beter, eene straf *à priori* niet in te voeren, wanneer ze toch meestal niet ten uitvoer wordt gebracht?”

* * *

Daarna werden enkele punten meer fragmentarisch behandeld:

De zelfstandigheid der natie:

„Ik beweer dat een volk, dat zich niet weet te verdedigen, geen recht heeft, zich te beroepen op zijn zelfstandigheid en zijn onafhankelijkheid... dat die plicht op allen rust en dat al wat strekt om den last eenzijdig te maken, in strijd is met de verplichtingen van een goed vaderlander... dat ik het diep betreuenswaardig vind dat in een vrij land en dat door zijn geschiedenis bewijst, die vrijheid niet bij toeval te hebben verkregen maar in den strijd te hebben veroverd en dat ook een andere onafhankelijkheid zich heeft veroverd in den strijd met den oceaan, de plicht tot landsverdediging nog met geld af te koopen is...”

„... Wanneer al onze heel- en half-studentjes eens goed gedrild waren en